

СТАНОВИЩЕ
ПО КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ
“ПРОФЕСОР” В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.6. СПОРТ,
СПЕЦИАЛНОСТ СПОРТ (БАСКЕТБОЛ) ЗА НУЖДИТЕ НА КАТЕДРА
„БАСКЕТБОЛ, ВОЛЕЙБОЛ, ХАНДБАЛ“ ПРИ НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО: ПРОФ. ТАТЯНА ЯНЧЕВА, ДН

Конкурсът за академичната длъжност “Професор” в професионално направление 7.6. Спорт, специалност „Спорт“ (Баскетбол) за нуждите на катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ при НСА „Васил Левски“ е обявен в “Държавен вестник”, бр. 96 от 11.11.2025 г., съобразно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение.

В него участва един кандидат – доц. Мариана Алексиева Борукова, доктор на науките.

Анализ на кариерния профил на кандидата.

Мариана Борукова е завършила НСА „Васил Левски“, специалност „Баскетбол“. В последствие получава магистърска степен със специалност „Спортен мениджмънт“. През 2014 г. защитава докторската степен, а от 2022 г. е „Доктор на науките“. Педагогическата и дейност започва през 2007 г. като хоноруван преподавател в катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“, а от 2012 и към катедра „Теория на спорта“, където води „Статистически методи в спорта“. От 2014 г., след спечелен конкурс, е назначена като главен асистент към катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ на НСА „Васил Левски“. През 2019 г. е избрана за „Доцент“ към същата катедра, където работи и до сега.

Доц. М. Борукова проявява висока професионална активност и желание за перманентно повишаване на квалификацията. Преминава през различни курсове и обучения като логичен връх на този и стремеж е спечелването на стипендия по програмата “Fulbright” в UMASS, Boston, USA с проект на тема: “Unified basketball in Special Olympics – an innovative model for Sports development and inclusion in sport”.

Признание за професионалните качества на доц. Борукова е изборът и за Председател на Българската асоциация спорт за учащи – БАСУ и член на борда на директорите на Европейската федерация за училищен спорт – ESSF.

Доц. Борукова е и член на Треньорската комисия към Българска федерация по баскетбол, национален координатор и треньор по баскетбол на Спешъл Олимпикс, България, спортен съветник по баскетбол на Special Olympics, Europe/Eurasia, Fulbright alumni в област Педагогика, Обединени спортове/Unified basketball w UMASS Boston.

Успешната и спортна кариера като професионален състезател по баскетбол на национално и международно ниво, съчетана с отличната и професионална подготовка са безспорна предпоставка за развитието и като педагог и изследовател.

Общо описание на представените материали по конкурса.

Представените материали по конкурса от доц. М. Борукова превишават значително националните и тези на НСА „Васил Левски“ изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“ (общо 1581 при минимално изисквани 630 точки). Кандидатката е представила за участието си в конкурса общо 22 научни труда, от които 1 Автореферат на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките (не се рецензира), 1 монография, 1 книга във връзка с дисертационния труд, 2 учебни пособия (едното електронно), 17 публикации в научни списания и сборници, от които 14 са публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация - 14 в Web of Science и 2 в Scopus. 14 от представените публикации са на английски език. Седем от представените статии са самостоятелни, а 10 – в съавторство, като в 8 от тях доц. Борукова е първи автор.

Доц. Борукова е представила справка за 27 цитирания, от които 7 в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни издания. Под нейно ръководство са успешно защитили двама докторанти. Доц. Борукова представя и доказателства за участие в 2 национални и 4 международни проекта.

Оценка на научните трудове на кандидатите за цялостното академично развитие.

В тематично отношение научната продукция на доц. М. Борукова е ориентирана в няколко проблемни области:

1. Управление и контрол на спортната готовност в баскетбола.
2. Физическа дееспособност при ученици и студенти.
3. Еволюция и развитие на женския баскетбол в световен мащаб.
4. Интеграция и приобщаване на хора с увреждания чрез обединен баскетбол.

Всички сфери на научните и педагогически интереси на М. Борукова се характеризират с актуалност, иновативност, задълбоченост, научна и приложна значимост.

С най-голям принос, според мен, е монографията „Обединен баскетбол“. Като бивш дългогодишен Председател на Спешъл Олимпикс, България мога да оценя значимостта и сложността на разработването на подобен труд и поздравявам кандидатката за това. Монографията е логичен резултат от траен изследователски интерес, съчетан с опита от ръководството на международен и национален проект, свързани с тази проблематика и специализацията по програма Фулбрайт. В

монграфията подробно са представени обединените спортове в движението Спешъл Олимпикс и моделът за внедряването и развитието им със специален акцент върху обединения баскетбол. Заслужава внимание представената Програма по баскетбол на Спешъл Олимпикс в България, както и моделната характеристика на състезателите по обединен баскетбол. На базата на дългогодишната си практика, обогатена с 20-годишния американски опит, доц. Борукова предлага стратегия и модел за внедряване и интеграция на обединен баскетбол в образователната система на България, както и методика за обучение за три нива – рекреация, развитие и състезателен етап. Специален акцент се поставя върху необходимостта от прецизно индивидуално планиране и принципа за „смислено участие“, базирани на установения факт, че състезателната активност в обединения баскетбол е изключително висока, близка до стандартния баскетбол.

Приносителите в трудовете на доц. М. Борукова могат да се разглеждат в теоретичен и приложен аспект. Те могат да се сведат до следното:

I. Приноси с теоретичен характер:

1. Направен е цялостен анализ на внедряването на обединените спортове в България, с акцент върху обединения баскетбол, позволяващ на хората с интелектуални затруднения да се интегрират успешно в спортната среда.
2. За първи път е направено проучване на пулсовата честота на атлети, играещи обединен баскетбол към Спешъл Олимпикс в тренировъчни и състезателни условия. Установена е необходимостта от прилагане на ефективен мониторинг и контрол на функционалната подготовка на Спешъл Олимпикс атлетите, която се изразява в:
 - извеждане на персонални зони на натоварване с оглед индивидуализиране на подготовката и осигуряване на медицинска безопасност;
 - внедряване на високоинтензивни упражнения в тренировките с цел стимулиране на състезателния елемент и подготовка на организма за изискванията на официалните мачове и дивизионирането.
3. Изследвана е фундаменталната роля на физическата активност за оптимизиране на здравния статус и подобряване на качеството на живот при подрастващи и млади хора със специален акцент върху адаптивността на учебния процес и алтернативните форми на обучение в условията на пандемията COVID-19.
4. На основата на задълбочен анализ на генезиса на женския баскетбол и динамичната връзка и взаимно влияние между Европа и САЩ е изведена стратегическа цел пред съвременния европейски женски баскетбол – възстановяване на традиционно силната страна на европейската школа - високата класа при реализирането на стрелбите към коша.

II. Приноси с приложен характер:

1. Разработена е тестова батерия за селекция и управление на тренировъчния процес във възрастовите групи U12, U14 и U16 с възможност за автоматизирано изчисляване на резултатите и диагностициране в реално време на силните и слаби страни на всеки състезател. Тестовата батерия успешно се прилага в БФБ.
2. Изведена е ролята на минибаскетбола като „методически мост“, който осигурява приемственост в учебния процес и преход от естествено приложните умения в ранната училищна възраст към системното спортно обучение. Предложена е цялостна стратегия за изграждане на двигателна култура и игра чрез включване на 55 забавни игри в три прогресивни етапа.
3. Изведени са индивидуални нормативни таблици за максималната, средната пулсова честота и процент от тях, което в значителна степен подпомага работата на треньорския щаб.

Комплексна, качествена оценка на учебно-методическата и преподавателската дейност.

Доц. Мариана Борукова е утвърден и уважаван преподавател в НСА „Васил Левски“. Преподава в бакалавърските програми към Факултет Педагогика, Факултет Спорт и Факултет Обществено здраве, здравни грижи и туризъм. Води модули в четири магистърски програми: „Спорт за високи постижения“, „Физическо възпитание и спорт“, „Спорт, фитнес, здраве“ и АФАС.

Доц. Борукова е автор на електронен учебник за нуждите на дистанционната форма на обучение на магистърска програма „Спорт, фитнес, здраве“. Участва в създаването на модул „Адаптиран баскетбол – Баскетбол на колички, Унифайд баскетбол, Тотално включващ баскетбол, Обединен баскетбол“ към магистърска програма „Адаптирана физическа активност и спорт“. Участва в създаването на модул „Скаутинг“ към магистърска програма „Педагогика на обучението по физическо възпитание. Спортна педагогика“ към Великитърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, където участва и като преподавател.

Кандидатът е ръководител на треньорски курс специалност „Баскетбол“ към Център СДК при НСА „Васил Левски“.

Под ръководството на доц. Борукова са успешно защитили дисертационните си трудове двама докторанти. В момента ръководи двама докторанти в редовна форма на обучение.

От пет години доц. Борукова е гл. редактор на „Годишник“ на НСА „В. Левски“ и член на редакционната колегия на списание “Journal of Applied Sports Sciences”.

Активен участник е в национални и международни научни форуми и семинари.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Доц. Марианаа Борукова е утвърден, ерудиран и уважаван специалист в областта на спорта. Ползва се с авторитет сред академичната и професионална общност. Отличава се със своята задълбоченост и сензитивност към най-актуалните научни проблеми. Със своите научни разработки внася значими приноси в областта на теорията и практиката в спорта, в частност в баскетбола.

Тематиката на публикациите е в пълно съответствие с тематиката на обявения конкурс. Научната и педагогическа дейност на кандидата и представените наукометрични данни удовлетворяват напълно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение.

Не са постъпили сигнали за плагиатство и не е установено такова.

Всичко това ми дава основание с пълна убеденост в научните и педагогически достойнства на Мариана Алексиева Борукова, дн – доцент в катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ към НСА „Васил Левски“, да предложи на Уважаемите членове на Научното жури да и бъде присъдено академичното звание “Професор” в професионално направление 7.6. Спорт, специалност „Спорт“ (Баскетбол) за нуждите на катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ при НСА „Васил Левски“.

20.02.2026

Изготвил становището:

(проф. Т. Янчева, ДН)

OPINION
REGARDING A COMPETITION FOR THE ACADEMIC POSITION OF
"PROFESSOR"
IN PROFESSIONAL FIELD 7.6. SPORT, SPECIALTY: SPORT (BASKETBALL)
FOR THE NEEDS OF THE DEPARTMENT OF BASKETBALL, VOLLEYBALL,
AND HANDBALL AT THE NATIONAL SPORTS ACADEMY (NSA) "VASIL
LEVSKI"

PREPARED BY: PROF. TATIANA IANCHEVA, DSc

The competition for the academic position of "Professor" in professional field 7.6. Sport, specialty "Sport" (Basketball) for the needs of the Department of Basketball, Volleyball, and Handball at NSA "Vasil Levski" was announced in the State Gazette, issue no. 96 dated November 11, 2025, in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its implementation.

The sole candidate participating in the competition is **Associate Professor Mariana Aleksieva Borukova, Doctor of Science.**

Analysis of the Candidate's Career Profile

Mariana Borukova graduated from NSA "Vasil Levski" with a specialty in "Basketball." Subsequently, she obtained a Master's degree in "Sports Management." In 2014, she defended her doctoral degree (PhD), and since 2022, she has held the degree of "Doctor of Science" (DSc). Her pedagogical activity began in 2007 as a part-time lecturer in the Department of Basketball, Volleyball, and Handball. Since 2012, she has also taught at the Department of Theory of Sport, where she leads courses in "Statistical Methods in Sport." In 2014, following a successful competition, she was appointed as a Chief Assistant Professor in the Department of Basketball, Volleyball, and Handball at NSA "Vasil Levski." In 2019, she was elected Associate Professor in the same department, where she continues to work to this day.

Assoc. Prof. M. Borukova demonstrates high professional activity and a desire for continuous qualification. She has completed various courses and trainings, with the logical peak of this endeavor being the award of a Fulbright scholarship at UMASS, Boston, USA, with a project titled: *"Unified basketball in Special Olympics – an innovative model for Sports development and inclusion in sport."*

Recognition of Assoc. Prof. Borukova's professional qualities is evidenced by her election as President of the Bulgarian School Sport Association (BSSA/BASU) and member of the Board of Directors of the European School Sport Federation (ESSF).

Assoc. Prof. Borukova is also a member of the Coaching Commission of the Bulgarian Basketball Federation, a national coordinator and basketball coach for Special Olympics Bulgaria, a sports advisor for basketball for Special Olympics Europe/Eurasia, a Fulbright alumna in the field of Pedagogy, Unified Sports/Unified Basketball at UMASS Boston.

Her successful sports career as a professional basketball player at national and international levels, combined with her excellent professional training, are indisputable prerequisites for her development as a pedagogue and researcher.

General Description of the Submitted Materials for the Competition

The materials submitted for the competition by Assoc. Prof. M. Borukova significantly exceed the national requirements and those of NSA "Vasil Levski" for the academic position of "Professor" (a total of 1581 points against a minimum requirement of 630 points). The candidate has presented a total of 22 scientific works for the competition, including 1 Author's Summary (Abstract) of a dissertation for the degree of "Doctor of Science" (not subject to review), 1 monograph, 1 book related to the dissertation, 2 textbooks (one in electronic format), and 17 publications in scientific journals and proceedings. Of these, 14 are publications in scientific editions that are refereed and indexed in world-renowned databases of scientific information (14 in Web of Science and 2 in Scopus). Fourteen of the presented publications are in English. Seven of the articles are sole-authored, and 10 are co-authored, with Assoc. Prof. Borukova being the first author in 8 of them.

Assoc. Prof. Borukova has provided a report of 27 citations, 7 of which are in editions refereed and indexed in world-renowned databases. She has successfully supervised two PhD students to completion. Assoc. Prof. Borukova also presents evidence of participation in 2 national and 4 international projects.

Evaluation of the Scientific Works and Overall Academic Development

The scientific output of Assoc. Prof. M. Borukova is thematically oriented toward several problem areas:

1. Management and control of sports preparedness in basketball.
2. Physical capability of pupils and students (9 publications).
3. Evolution and development of women's basketball on a global scale.
4. Integration and inclusion of people with disabilities through Unified Basketball.

All areas of M. Borukova's scientific and pedagogical interests are characterized by relevance, innovation, depth, and scientific and applied significance.

In my opinion, the most significant contribution is the monograph *"Unified Basketball."* As a former long-term President of Special Olympics Bulgaria, I can appreciate the importance and complexity of developing such a work and congratulate the candidate for it. The monograph is the logical result of a sustained research interest combined with experience in managing international and national projects related to this field and her specialization under the Fulbright program. The monograph provides a detailed presentation of unified sports within the Special Olympics movement and the model for their implementation and development, with a special focus on Unified Basketball. The presented Basketball Program of Special Olympics Bulgaria, as well as the model characteristics of Unified Basketball players, deserve particular attention. Based on her long-term practice, enriched by 20 years of American experience, Assoc. Prof. Borukova proposes a strategy and model for the implementation and integration of Unified Basketball into the Bulgarian educational system, as well as a training methodology for three levels: recreation, development, and competition. Special emphasis is placed on the necessity of precise individual planning and the principle of "meaningful involvement," based on the established fact that competitive activity in Unified Basketball is extremely high, close to that of standard basketball.

The contributions in the works of Assoc. Prof. M. Borukova can be categorized into theoretical and applied aspects:

I. Theoretical Contributions:

1. A comprehensive analysis was conducted on the implementation of unified sports in Bulgaria, focusing on Unified Basketball, allowing people with intellectual disabilities to integrate successfully into the sports environment.

2. For the first time, a study of the heart rate of athletes playing Unified Basketball for Special Olympics under training and competitive conditions was conducted. The need for effective monitoring and control of the functional preparation of Special Olympics athletes was established through:

- Deriving personal load zones to individualize training and ensure medical safety;
- Implementing high-intensity exercises in training to stimulate the competitive element and prepare the body for the demands of official matches and divisioning.

3. The fundamental role of physical activity in optimizing health status and improving quality of life for adolescents and young people was investigated, with a special focus on the adaptability of the educational process and alternative forms of training during the COVID-19 pandemic.

4. Based on an in-depth analysis of the genesis of women's basketball and the dynamic relationship and mutual influence between Europe and the USA, a strategic goal for modern European women's basketball was identified: restoring the traditional strength of the European school—high-class shooting performance.

II. Applied Contributions:

1. A test battery was developed for the selection and management of the training process in age groups U12, U14, and U16, with the capability for automated calculation of results and real-time diagnosis of the strengths and weaknesses of each player. This test battery is successfully applied in the Bulgarian Basketball Federation.

2. The role of mini-basketball as a "methodological bridge" was established, ensuring continuity in the educational process and the transition from naturally applied skills in early school age to systematic sports training. A comprehensive strategy for building motor culture and play was proposed through the inclusion of 55 fun games in three progressive stages.

3. Individual normative tables for maximum and average heart rate and their percentages were derived, significantly aiding the work of coaching staffs.

Comprehensive Qualitative Evaluation of Teaching and Methodological Activity

Assoc. Prof. Mariana Borukova is an established and respected lecturer at NSA "Vasil Levski." She teaches in Bachelor's programs at the Faculty of Pedagogy, Faculty of Sport, and Faculty of Public Health, Healthcare, and Tourism. She leads modules in four Master's programs: "High-Performance Sport," "Physical Education and Sport," "Sport, Fitness, Health," and AFA (Adapted Physical Activity).

Assoc. Prof. Borukova is the author of an electronic textbook for the needs of the distance learning form of the Master's program "Sport, Fitness, Health." She participated in the creation of the module "Adapted Basketball – Wheelchair Basketball, Unified Basketball, Total Inclusion Basketball, Unified Basketball" for the Master's program "Adapted Physical Activity and Sport." She also participated in creating the "Scouting" module for the Master's program "Pedagogy of Physical Education Teaching. Sports Pedagogy" at St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, where she also serves as a lecturer.

The candidate is the head of the basketball coaching course at the Center for Postgraduate Qualification (SDK) at NSA "Vasil Levski."

Under the supervision of Assoc. Prof. Borukova, two PhD students have successfully defended their dissertations. She is currently supervising two full-time PhD students.

For five years, Assoc. Prof. Borukova has been the Editor-in-Chief of the *Yearbook of NSA "Vasil Levski"* and a member of the editorial board of the journal *"Journal of Applied Sports Sciences."* She is an active participant in national and international scientific forums and seminars.

CONCLUSION

Assoc. Prof. Mariana Borukova is an established, erudite, and respected specialist in the field of sport. She enjoys authority within the academic and professional communities. She is distinguished by her depth and sensitivity to the most current scientific problems. Through her scientific research, she makes significant contributions to the theory and practice of sport.

The themes of the publications are in full accordance with the theme of the announced competition. The scientific and pedagogical activities of the candidate and the presented scientometric data fully satisfy the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its implementation. No reports of plagiarism have been received, and none has been established.

All of the above gives me reason, with full conviction in the scientific and pedagogical merits of Mariana Aleksieva Borukova, DSc – Associate Professor in the Department of Basketball, Volleyball, and Handball at NSA "Vasil Levski," to propose to the Honorable Members of the Scientific Jury that she be awarded the academic rank of **"Professor"** in professional field 7.6. Sport, specialty "Sport" (Basketball) for the needs of the Department of Basketball, Volleyball, and Handball at NSA "Vasil Levski."

February 20, 2026

Opinion prepared by:

(Prof. T. Iancheva, PhD, DSc)